

ע"פ 798/22 – פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 798/22

לפני:
כבוד השופט י' עמיהת
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט ד' מינץ

המערער:

פלוני

נ ג ד

המשיב:

מדינת ישראל

ערעור על ההחלטה (מיום 29.6.2023) וגזר דין-
(מיום 23.12.2023) של בית המשפט המחוזי מרכז-
lod שקבענו על ידי כב' השופט דנה מרשק מרים

תאריך הישיבה:

ז' בתמוז התשפ"ג (26.6.2023)

בשם המערער:

עו"ד מתן לקר; עו"ד אלברט (אבי) פרץ

בשם המשיבה:

עו"ד עמרי כהן

פסק דין

השופט י' עמיהת:

1. המערער, עורך דין במקצועו, יציג את רשות המיסים בתיקי הוצאה לפועל, ומונזה בתיקים רבים לשמש כבא כוח
הזכיה, וככונס נכסים על פי חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 לשם גביית חובות של נישומים לרשות המיסים.

עמוד 1

כל הזכויות שמורות לאתר פסק דין - verdicts.co.il

במסגרת תפקido זה, שלח המערער ידו בכיספים בהיקף של כ-16 מיליון ש"ח, שאוטם קיבל לידי הנאמנות בעקבות מימוש נכסי חייבים בתפקido כconomics. המערער שלשל ספסים אלה לכיסו, במקומם להעבירם לתיק הוצאה לפועל או לשרות המיסים. בפרשא זו עוסק האישום הראשון בכתב האישום בו הורשע המערער.

אישומים 2-3 בכתב האישום עניינים בכיספים שלשל המערער לכיסו, אשר נגבו על ידו בתפקido כמנהל עצבו. אישום 4 בכתב האישום עניינו בכיספים שלשל המערער לכיסו ואשר נגבו על ידו בכובעו כעורך דין שטיפל במכירת נס עبور לקוחו. אישום 5 עניינו בעבירות המס שנלו לעבירות נושא אישומים 1-4.

2. בפסק דין ארכון ומפורט, סקר בית המשפט קמא את הריאות שהובאו והרשיע את המערער בכל חמאת האישומים - ריבוי עבירות של גנבה בידי מורשה לפי סעיפים 393 + 383 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); 11 עבירות של השמטה מתוך דוח על פי הפקודה של הכנסתה שיש לכללה בדוח לפי סעיף 220(1) לפקודת מס הכנסת [נוסח חדש] (להלן: הפקודה); וריבוי עבירות של מרמה, ערמה או תחבולה לפי סעיף 220(5) לפקודת.

על המערער נגזרו 9 שנות מאסר בפועל; 12 חודשים מאסר על תנאי שלא עברו בתוך 3 שנים מיום שחררון עבירות בהן הורשע; פיצוי כספי לקרונות העבירה מושא אישומים 2-3 בסכומים של 000 258 ש"ח - 106,083 ש"ח; וכן בסך 000,000 ש"ח או 6 חודשים מאסר תמורה.

3. הריאות המרשעות התבפסו בעיקר על מסמכי המערער עצמו, אשר בחר כמעט שלא להתגונן לגופם של אישומים וריאות, אלא העלה טענות מופרכות לרדייה אישית אחריו בגין היותו "חושף שחיתויות". גם בסיטוכים שהוגשו על ידי המערער, וגם לאחר שניתנה לו הזדמנות להשלים טיעוני בעלפה ולהציג סיכומי השלמה, המערער לא חלק על הסכומים שנגנובו על ידו ואשר פורטו בטבלה באישום הראשוני והסתפק בטענה כללית כי מדובר בשכר טרחה שהגיע לו. המערער חזר שוב על טענות כלליות בנוגע לחיתות שלטונית אותה כביבול חשף, וכי בשל כך, "מאפיה שלטונית" ורשות המסים "תפרו לו תיק" וכיוצא בכך. הדברים תוארו, בין היתר, בפסק דין של בית משפט קמא:

"במסגרת אומה 'מאפיה', טען הנאשם לקשרים פסולים עם המערכת השיפוטית, עוזרים משפטיים שמעלימים מוצגים ומצויפים פרוטוקוליים, תובעים שתופרים תיקים', שליטה על לשכת עורכי הדין וכן על שופטים (לרובות בבית-המשפט העליון) אשר היו נתנים לסתיטה מאותם גורמים ושינוי החלטותיהם בהתאם".

[...] בהמשך, טען הנאשם כי 'מאפיה' גרמה לפגיעה בזכויותיו בהליך השימוש וכן לפגיעות פיזיות וחבלות גופניות באמצעות קריינה מהמחשבים בביתה ובמשרדיו".

אקדמיים ואומר כי המערער יציג לאורך שלבי הדיון והערעור על ידי תשעה עורכי דין שונים, שאוטם החליף מעת לעת, מה שהקשה עוד יותר על מלאכתו של בית המשפט.

4. הערעור שלפנינו, נסב ארוך ורק על הכרעת הדיון ולא על גזר הדיון. כפי שנראה להלן, הערעור לא נסב על מצאי בית משפט קמא לגוף האישומים בהם הורשע המערער, והוא נסב בעיקרו על נושאים "חיצוניים" לכתב האישום.

5. בטיעון לפנינו, העלו באי כוח המערער את טענת אי כשירותו של המערער לעמוד לדין בראש טיעוניהם. אצין כי טענת אי הכשירות הועלתה בכתב הערעור בהרחבה לטענה ייחידה, אך עיון זהיר בנסיבות הערעור מעלה כי הטענה לא הועלתה במפורש אלא נטען כי מצבו הנפשי הקשה והבעיתי של המערער "השפיע באופן דрамטי על ההגנה". בעיקרי הטיעון כבר נטען במפורש כי המערער לא היה כשיר לעמוד לדין.

חלק נכבד מפסק דין של בית משפט קמא הוקדש לנושא כשירותו של המערער לעמוד לדין ולא בכדי. אפרט להלן את השיטולות העונייניות בנושא זה.

6. עם הגשת כתב האישום יציג המערער על ידי עו"ד ד"ר גיל עשת מטעם הסניגוריה הציבורית. בהמשך יציג על ידו עו"ד אילן שדי ולאחר מכן על ידי עו"ד יוספה טפיירו. בין היתר, הגיע המערער בעצמו עתירה לבג"ץ (בג"ץ 7836/14 לוי נ' פרקליטות מסוי וכלכלה (1.12.2014)), שבגדרו עתר לביטול כתב האישום. העתירה נדחתה, ונראה כי בעקבות הטענות שהועלו במסגרתה, ביקש בא כוח המדינה לשלווח את המערער לבדיקה פסיכיאטרית. באת כוחו של המערער התנגדה לכך בתוקף, וטענה בשם של המערער כי הוא מעולם לא היה מטופל; כי התקשרות בינה לבינו תקינה וענינית; כי המערער משתייך פעולה עם ההגנה; וכי ככל שמדובר בעוניינים שאינם קשורים לפרישה הוא קוהרוני למגاري, אך בכל הקשור לנושאים הנוגעים לפרישה יש בעיה בבחון המציאות. הצדדים קיבלו הצעת בית המשפט כי המערער יבדק על ידי פסיכיאטר מטעמו וממצאי הבדיקה יועברו לעיני בית המשפט בלבד, מלבד שדברים ימסרו לתביעה. ברם, באת כוחו דאז של המערער הודיעו כי המערער אינו משתייך עמה פעולה בנושא והודיעו על התפטרותה מהתיק.

בהמשך, ביום 1.11.2015, הודיע בא כוח המאשימה כי המערער כשיר לדעת המאשימה לעמוד לדין, וכי המאשימה חוזרת בה מהבקשה לשלווח אותו לבדיקה פסיכיאטרית.

7. בית המשפט הורה למונת לערער סניגור מהסניגוריה הציבורית. תחילת הופיע עו"ד עדי ברקאי שביקש תורן זמן קצר להשתחרר מהציגו בשל חילוקי דעתו בין לערער. בהמשך התייצב עו"ד יוסי חמנצי מטעם הסניגוריה הציבורית, ואף הוא השתחרר מהציגו על רקע חילוקי דעתו עם המערער וחוסר שיתוף פעולה מצדיו. בית המשפט התרשם כי אין טעם במינוי סניגור ציבורי נוסף על רקע התנהלות המערער, שהוכיח כי אינם מעוניין ביציגו.

שמיעת הראיות החלה ביום 7.3.2016. תוך שהמערער מייצג את עצמו. בית משפט קמא ציין בהכרעת הדין כי עשה הכל שניתן כדי למקד את המערער בהגנתו, אך "תכנים בעלי גoon של רדיופה המשיכו לעלות מצדו של הנאשם, לצד העלאת טענות עובדיות ומשפטיות מזוכחות, הגשת בקשות משפטיות מפוררות לתיק בית-המשפט, וחקרות נגידות ממושכות של עד ה התביעה". בית המשפט ציין כי המערער התנגד באופן נחרץ לעבור בבדיקה פסיכיאטרית, ומאחר שהתרשם כי המערער "כשיר לעמוד לדין חרף התכנים הרדיופתיים, החלמתי להמשיך באופן האמור את ניהול ההליך, בעוד הנאים מייצג את עצמו". בשלב מסוים, לאחר שהמערער סיים עדות ראשית במסגרת פרשת ההגנה, ועוד קודם לחקירה הנגדית, דחה בית משפט קמא בבקשת פסילות שהוגשה על ידי המערער תוך התייחסות למצבו הנפשי:

"ኖכח התנגדות הנאים ועל בסיס התרשומי שלי, לא ראיתי לנכון לכפות הליכי בבדיקה פסיכיאטרית (לצורך בוחינת

כשירותו לעמוד לדין) על הנאשם עד ליום זה. יחד עם זאת, כשאני מדגישה שוב שהנאשם אינו מייצג, קיימת ערכנות מצדני למצוות הנפשי של הנאשם. בישיבת יום 19.9.17 הנאשם התפרץ והיה נתון בסערת רגשות ניכרת לעין (כפי שהדבר משתקף בפרוטוקול שצוטט עלי-ידי ב"כ המשימה). דבריו אלו לא היו כלל במסגרת أيام או 'שימיניג', אלא צוין עובדה כי יתכן והתנהגות זו תחייב אותו לשקל שוב כפיה בדיקה פסיכיאטרית. למייטב זכרוני, איש לא נכח באולם, ובכל מקרה, לא היו בנסיבות המוצטבות כדי לפגוע בנאשם - אלא ההפך הוא הנכון. חרב ההתרצות והתנהלות הנאשם, נותרתי בדיוני שלא לכפות עליו היליכי בדיקה, אך בוודאי שראוי היה לתעד את הדברים בפרוטוקול המוקלט".

8. המערער הגיע ערעור על דחית בקשה הפסולות. הערעור נדחה על ידי הנשיאה, השופטת א' חיות, שאף היא התייחסה בהחלטתה למצבו הנפשי של המערער, והעירה כי על אף שבית משפט קמא עיר למצבו הנפשי, מוטב לחזור ולבחון שוב את האפשרות לשלווח אותו לאבחן פסיכיאטרי (ע"פ 8544 דוד לוי, עו"ד נ' מדינת ישראל (7.11.2017). בהמשך לכך, הורה בית משפט קמא בהחלטתו מיום 16.11.2017, כי יש לשלווח את המערער לבדיקה פסיכיאטרית לפי סעיף 15(ג) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991.

9. ביום 11.12.2017 הוגשה חוות דעת שנערכה על ידי ד"ר אלטמרק, מנהל יחידת פסיכיאטריה משפטית במרכז הרפואי לביריאות הנפש לב-השרון, יחד עם ד"ר שיטת, פסיכולוגית קלינית מומחית, ובה נקבע כללהן: "א. המערער סובל ממחלת נפש במובן המשפטי; המערער מצוי בעת במצב פסיכוטי דלוזionarioלי, שיפוטו פגום, הוא אינו מסוגל לעקב באופן מושכל אחר הליכי המשפט המתנהלים נגדו, תפיסתו בגין נושא התפקידים באולם בית-המשפט מושפעת על-ידי מחשבת השווה המאפיינת אותו, ועל כן הוא אינו מסוגל לעמוד לדין; ג. בעת ביצוע הפעולות, בהעדר כל תיעוד פסיכיאטרי, וכן על בסיס אופי הפעולות הכלולות תכנון ותחוקם ובשל משך הרוב, ההנחה היא שישיפוטו היה שמור והוא הבין את טיב ואת תוכנות מעשיו". בחוות הדעת הומלץ על טיפול פסיכיאטרי רפואי במסגרת אמבולטורית.

בעקבות חוות הדעת, בית משפט קמא הורה שוב על מינוי של סניגור ציבורי, ועוד' עמיד בר מונה ליציג את המערער. כל אותה עת, עמד המערער באופן נחרץ על דעתו כי הוא כשיר לעמוד לדין. ד"ר אלטמרק וד"ר שיטת נחקרו על ידי בא כוח המשימה ביום 27.3.2018, ואילו עו"ד בר נמנע מחקריהם על פי הוראות המערער. הן בא כוח המשימה והן עו"ד בר טענו כי יש לקבוע שהמערער כשיר לעמוד לדין, הגם שע"ד בר ביקש לטען כי המערער אינו מסוגל לעמוד לדין, אך המערער לא התיר לו להגיש סיכומים מטעמו בעניין זה.

10. על אף ההסכמה בין הצדדים של המערער, בית המשפט סבר כי בנסיבות שנוצרו, יש להפנות את עניינו לפאנל מומחים, שיחווו דעתו על שאלת מסוגלוותו לעמוד לדין. בהתאם לכך, מונה פאנל מומחים על ידי הפסיכיאטרית המחויזית, בראשותו של ד"ר צבי פישל - מנהל מחלקה ג' בבית החולים גהה; סגניתו, ד"ר שiri קמחי-נסר; ד"ר אהוד ברגר - מנהל המיוון; וגל כהן - קריימינולוגית קלינית. המערער מצידו המציא לעיון הפאנל חוות דעת פסיכודיאגנositית פרטית, החתומה על ידי הפסיכולוג שאול בן-פורת, ולפיה בתחום האינטלקטואלי תפקודו נמצא במצב ברמה ממוצעת גבוהה מאוד (עליו) ואין הפרעות נפשיות מאゴיריות בתפקודו. הפסיכולוג של אבחנה של מצב פסיכוטי דלוזionarioלי.

פאנל המומחים הגיע למסקנה כי בעת ביצוע הפעולות המערער ידע להבחן בין טוב לרע ולהסביר את מניעיו, וכן היה אחראי למשיעו. באשר לכשירותו של המערער נקבע כי:

"לאור המידע והבדיקה שנערכה, אנו מתרשים כי קיים מצב פסיכוטי מתמשך חלק מהפרעה דלוזונאלית. הפרעה זו (שלא כמו סכיזופרניה) איננה פוגעת בשיפוט ולפיכך העבירות, אם אכן בוצעו על-ידי, לא נבעו מצב של חוסר אחריות פלילתית. במצבו הנוכחי, הוא מסוגל להבין הילכי משפט ולנהל דין. לא מן הנמנע כי יהה קושי לנו להל את הדיון, אולם אין בכך בכך להצדיק מניעה של קיום הליך משפטי והכרזתו כלל כשר דיןונית.

לגביו התייחסותו להליך המשפטי, מגלת דרישת מאמץ קפדיות לגבי שיתוף הפעולה ביןינו לבין המיצגים אותו. לפיכך, כל סטיה ولو קלה, גרמה לו לפקפק באמון של סניגוריו. לציין, כי קושי זה מול המיצגים אותו לא נבע מחשבה כי הלו נמנים עם אלה הרודפים אותו. אין בכך להצביע על אי כשרות אלא על נזקנות אישיותית. יש לציין, כי מדובר באיש מאורגן ממד אשר מערכת המשפט אינה חלק מהמערכת הדלוזונאלית שלו. לאור סוג העבירות והתייחסותו אנו סבורים כי מן הראו לנו להל דין בעניינו להכריע האם אשם או לא.

[...] הנבדק מתחמץ בהלכים המשפטיים המתנהלים בעניינו, מבין הילכי משפט וידוע להציג קו ההגנה ولكن כשר לעמוד לדין" (הדגשה הוספה - י"ע).

11. ב"כ המאשימה והמערער ביקשו אפוא להמשיך בדיון, גם שעומד בר הסתייג מחוויות הדעת, אך הודיע כי לא יפעל בניגוד לעמדת המערער. בית המשפט ציין כי הימנעות ההגנה להציג טיעונים, משמעה כי המערער כשר לעמוד לדין, מבייע עמדות מושכלות, ויש לכבד את עמדותיו באופן מלא. בשלב זה עומד בר שוחרר מליצג את המערער, אך לבקשת המערער הוסיף לו ל佗ו באולם בית המשפט ולסייע לו. במתווה זה הסתיימה פרשת ההגנה, ובעוד המאשימה הגישה סיכומים ממוקדים הנוגעים לאישומים, המערער הגיע סיכומים שככלו בעיקר טענות שאין נוגעות לאישומים ואף לא ניצל את האפשרות שניתנה לו להגיש סיכומים משלימים בכתב מענה לסתicamente הتبיעה.

עד כאן תיאור השתלשלות הדברים בבית משפט כאמור.

12. לאחר הרשותו על ידי בית משפט קמא ולאחר שנגמר דין, הגיע המערער הודהר לבית משפט זה, באמצעות עו"ד ברק כהן (עוורך הדיון השביעי במספר). בערעור נטען כי "המערער אינו כשר לעמוד לדין. אף לא היה כשר לעמוד בדיון בפני בית משפט קמא. זהו הטיעון המרכזי בערעור זה". ואכן, כתוב הערעור עוסק אף ורוק בנושא אי כשרותו הנטענת של המערער. נימוקי הערעור הוגשו על ידי עו"ד מתן לקר ועו"ד אלבר פרץ, שגם הופיעו בפניו וטענו בשם המערער. נטען כי המערער אינו כשר לעמוד בדיון ובשל כך, "צגנו היה כושל; כי לא ניתן אפשרות לייצוג הולם; וכי במהלך כמעט כל המשפט, מפרשת התביעה ועד עדות המערער במסגרת פרשת ההגנה, המערער נמצא לא יציג הולם במשפט".

13. אקדמי ואומר כי דין הטענה לאי כשרות המערער לעמוד לדין - להידחות.

הביקורת בין אי שפויות בעת המעשה לפי סעיף 34 לחוק העונשין, לבין אי כשרות דיןונית בשלב העמדה לדין לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב-1982 - היא הבדיקה מוכרת וידועה (ראו, לדוגמה, פסק דין בע"פ 9078/09 פלוני נ' מדינת ישראל (14.2.2012)). אי שפויות מביאה לזכוי הנאשם (רע"פ 2675/13 מדינת ישראל נ' וחנון (3.2.2015); דנ"פ 1237/15 מדינת ישראל נ' ווחנון (5.7.2015)) ואי כשרות, מביאה להפסקת ההלכים נגד הנאשם, אך ניתן לחדש ההלכים עם השיפור במצבו.

14. עניינו מתמקד בטענת הנסיבות הדינונית, ובנושא זה חרצה ההחלטה זה מכבר תלמים. בהתמצית, לשם הכרה באই כשרירות נאשם לעמדת דין, נדרשים שני תנאים מצטברים: האחד - כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד דין, השני - כי חוסר המטוגלות נובע מהיותו חוליה נשא או מוגבל שכליות.

ומה היא אי מסגולות? יראו נאשם כשיר לעמוד דין אם הוא מסוגל לתקשר עם עורך דין או באופן בסיסי ולהבין את ההליך המשפטי ولو באופן בסיסי, קרי, אם הוא מודע להימצאותו באולם בית המשפט, אם הוא מזהה את בעלי התפקידים ומבין את תפקידם, אם הוא מבין את האישומים נגדו ומבין את העדויות באופן בסיסי ומסוגל לזהות האם הן משרות את טובתו או פועלות נגדו. ודוק: ההבנה הנדרשת היא בסיסית בלבד, של מהות ההליך המשפטי ובעל התפקידים בו ושל האישומים (ראו, בין היתר, ע"פ 715/78 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 231, 228 (1979); רע"פ 2111/93 אבנרי נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 143, 133 (1994); ע"פ 3230/05 גולה נ' מדינת ישראל (5.5.2008); ע"פ 3193/07 טבאג'ה נ' מדינת ישראל (22.1.2007) (להלן: עניין גולה); ע"פ 7924/07 פלוני נ' מדינת ישראל (5.8.2010); ע"פ 7747/08 פסקה 13 (28.10.2009); ע"פ 7492/07 חג'ג נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (2.4.2009); ע"פ 49 גילון נ' מדינת ישראל, פסקאות 105-109 (5.8.2010); ע"פ 10166 פלונית נ' מדינת ישראל, פסקה 49 (11.10.2010) (להלן: עניין פלונית); ע"פ 7535/17 הרב אליה בקשי דורון נ' מדינת ישראל (25.5.2021) (להלן: עניין בקש); ע"פ 9197/18 פלוני נגד מדינת ישראל, פסקה 35 (23.1.2020)).

הנה כי כן, היעדר מסגולות לעמוד דין משמעו יכולת לעקבו באופן מושכל אחר ההליך הפלילי וליטול בו חלק. המקרה שלפניינו רחוק עד מאוד מכך.

15. כמו בכל נושא שבמומחיות, ההחלטה בדבר כשרותו של הנאשם לעמוד דין אינה בידי המומחים, אלא מסורת בית המשפט (ראו, לדוגמה, עניין גולה, פסקה 11). לעניין כשרותו של הנאשם לעמוד דין, יש משקל נכבד במוחיד להתרשםותה של הערקה הדינונית מיכולתו של הנאשם "لتalking עם עורך דין באופן בסיסי ולהבין את ההליך המשפטי אשר מתנהל נגדו במובן זה שהוא מודע להימצאותו באולם בית המשפט ומזהה את בעלי התפקידים השונים ואת האישומים נגדו" (ע"פ 5401/18 פלוני נ' מדינת ישראל (5.2.2019) (להלן: עניין פלוני); ע"פ 9687/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (17.1.2013)).

התנאי של אי כשרות מתקיים בעניינו. כפי שנקבע, המערער סובל ממחלת נפש, כאשר על פי מומחי הפסיכן, עוצמת המחלת קטנה מזו שתוארה על ידי ד"ר אלטמן בחומר דעתו. כפי שצין בית משפט קמא, מומחי הפסיכן "הוא ערימ לתוכנים הרדייטיים שימושו הנאש וŁטענות בדבר גידולים עוריים כתוצאה מקרינה, כפי שעולה מחוות הדעת. אלא שצין, כי מבחינה רפואי, הפרעה דלוזיאלית, שלא כמו סכיזופרניה, אינה פוגמת בשיפוט, ועל כן הנאשם כשיר מהותית".

16. עניינו מתמקד אפוא בתנאי, של המטוגלות לעמוד דין. התביעה וההגנה הסכימו כי המערער כשיר לעמוד דין. המערער עצמו הביע לכל אורך הדרכ דעה נחרצת כי הוא כשיר לעמוד דין. פאנל המומחים מצא כי המערער כשיר לעמוד דין וכי על אף המחלת, הוא מסוגל להבין הילכי משפט ולנהל דין וכי הקושי מול המיצגים אינו נובע מהמחשבה שהסניגורים נמנים עם אלו אשר רודפים אותו, אלא יש בכך כדי להציג על נזקשות אישיותית ודרישות מואוד קפדיות מצדיו באשר לאופן שיתוף הפעולה. באשר להסתכוות על המערכת המשפטית עצמה צוין, כי הנאשם הוא איש מאורגן מאוד אשר מערכת המשפט אינה חלק מהמערכת הדלוזיאלית שלו".

בית משפט קמא היה ער לכל אורך הדרכו לשאלת כשירותו של המערער לעמוד לדין, והתייחס לנושא זה בהרחבה בפסק דין. וזה הייתה התרשומות הבלתי אמצעית של בית משפט קמא:

"שוכנעתי כי אכן הנאשם כשיר לעמוד לדין, חרף התכנים הרדיופתיים והተנהגותו הביזארית לעיתום, וזאת על-פי מבחנים משפטיים, ובסופה של דבר גם על בסיס חוות-דעת של פאנל פסיכיאטרים אשר יי"ה שמה באופן ראי את ההלכה הפסוקה. ההתרשומות היירה מהנאשם לא סייעה בקדום הנושא, שכן רוב הזמן היה ממוקד, ענייני, הוכיח בקיאות רבה בסוגיות שעלו, ערך חקירה נגדית אפקטיבית למרבית העדים, אליה התכוון; לצד זאת, לעיתים השמייע ובעיקר העלה על הכתב טענות המועלות חישד לחולי. מרכיבות זו היא, ככל הנראה, שהובילו אותה לשלוח את הנאשם לבדיקה פסיכיאטרית רק במהלך פרשת ההגנה. חוות-הදעת שהוגשו ממחישות מורכבות זו, ואולם בסופו של יומם נראה כי חוות-הදעת של פאנל המומחים שפכה אור על הסוגיה והבהירה כי עסקין באדם חולה, אך שכיר לעמוד לדין (שם, פסקה 58)."

[...]. נוכח הקשיים הרבים שהtauורו בהליך מול הנאשם, יכולת אני לקבוע כי אכן הנאשם כשיר לעמוד לדין בכל היבט אפשרי" (שם, פסקה 68) (הדגשות הוספו - י"ע).

המערער, עורך דין במקצועו, הבין אףוא את מהות ההליך, הרבה יותר מהרף הבסיסי הנדרש לצורך כשירות לדין על פי ההלכה הפסוקה.

17. הלהקה עמננו כי אין דרך של ערכאת ערעור להתערב בנסיבותיו עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי הערקה הדינית. כוחה של הלהקה זו במרקחה דין כפול ומוכפל, בהינתן שכוחה של ההלכה יפה גם ביחס לחווות דעת מקצועיות (ראו, מבין רבים, עניין פלונית, פסקה 25 והאסמכתאות שם; ע"פ 1828/14 דahan נ' מדינת ישראל, פסקה 37 (2019)). מכאן, שאין כל סיבה שלא לבקר את מסקנת פאנל המומחים.

18. ולבסוף, הטענה לאו כשירות צורתה כשהיא נשמעת כו, בשלב הערעור, לאחר שלאור כל הדרך המערער טען נחרצות בבית משפט קמא כי הוא כשיר לעמוד לדין, הנחה את באיו כוחו שלא להעלות טענה זו, ואף הציג בחוות דעת פרטית כדי לגבות את עמדתו כי הוא כשיר לעמוד לדין.

19. הנטול להוכיח טענת או כשירות דינית הוא על הנאשם. לאור האמור לעיל, המערער לא הרים נטל זה, גם על פי דעת הרוב בעניין בקשי, ולפיה ניתן להסתפק בקיומו של ספק סביר בדבר העדר כשירותו של הנאשם לעמוד לדין (כשלעצמו, אני סבור כדעת המציאות בעניין בקשי, כי על הנאשם הטוען להuder כשירות לעמוד בנטול שלamazon הסתברויות). דעה זו הבעתי כבר בע"פ 4694/20 ליאפר נ' היוזץ המשפטי לממשלה, פסקאות 23-24 (2.9.2020)).

כשל בייצוג

20. כפועל יצא מטענתו כי לא היה כשיר לעמוד לדין, טען המערער לכשל בייצוגו, כתוצאה מכך.

נשחינו את הטענה לאו כשירות, נשמטה גם הטענה לכשל בייצוג. מכל מקום, בית משפט קמא התייחס בהכרעת הדין גם לכך:

עמוד 7

"בנוספּ, יש לצוין, כי הוא קיבל את כל הסיווע האפשרי ממייצגיו ווועציו השונים, מצד ב"כ המאשימה, וכן על-ידי - כמובן במוגבלות העניין, וכפי שבית-המשפט מצווה לסייע לנואם בלתי מיוצג (גם אם הוא עורך-דין בהכשרתו)" (שם, פסקה 68).

לא לモתר להזכיר את ההלכה לפיה בית המשפט לא ישעה לטענת כשל בייצוג ללא התייחסות של הסניגור הקודם (ובמקרה שלפניו, הסניגורים הקודמים); וכי טענה לכשל בייצוג תתקבל במקרים חריגים בלבד, שבהם ניתן להציביע על קיומו של עיוות דין (וראו בהרחבה ע"פ 1779/22 משה נ' מדינת ישראל, פסקאות 34-40 (18.6.2023)).

יפים לעניינו הדברים שנאמרו בעניין פלוני, גם שם נתען לכשל בייצוג לצד טענת אי כשירות:

"עוון בפרוטוקולים מהדינום שהתקיימו בפני בית המשפט המחויז מגלה כי בא-כוחו של המערער שבו והציגו מספר פעמים כי הם אינם טוענים שהמערער אינם מסוגל לעמוד לדין. כך למשל בהחלטתו מיום 4.6.2018 ציין בית המשפט המחויז בምפורש כי "במהלך הדיון אישרה ההגנה כי אין מחלוקת בשאלת הנסיבות לדין", וכי הסוגיה שהתעוררה בפניו נוגעת רק לכולתו של המערער להתייצב לדין ובצורך לדוחות את מועד קיומו.

טענותו של בא-כוחו הנוכחי של המערער, שלפיהן הוא לא מסוגל היה לעמוד לדין במהלך הדיון בבית המשפט המחויז, סותרות קביאות אלו - ומהוות למעשה טענה בדבר כשל בייצוג של בא-כוחו הקודם הקודם של המערער. ואולם, לערעור לא צורף תצהירו של עורך הדיון, כנדרש במקרים מועלית טענה לכשל בייצוג (ראו והשוו: ע"פ 6229/07 מזנק נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (להלן: עניין מזנק); ע"פ 9447/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (שם, פסקה 17)).

סוף דבר, שגם טענת הכשל בייצוג דינה להידחות.

21. לצד טענת אי הנסיבות והכשל בייצוג העלה המערער שורה של טענות נוספות אתייחס להלן.

22. העדר אישור מטעם היועץ המשפטי לממשלה: רק בתום פרשת התביעה, המערער העלה טענה מקדמית לפיה כתוב האישום בטל מעיקרו, בשל העדר אישור של היועץ המשפטי לממשלה להגשתו.

טענה זו נדחתה בהחלטת בית משפט קמא מיום 17.1.2017 והמערער עתר לבג"ץ בעניין זה, לצד טענות נוספות בדבר טענות בדבר רדייפות על ידי הרשות, ועל שחריות שפושה במסדרונות השלטון (בג"ץ 732/17 לו נ' פרקליטות מיסוי וכלכלה (9.3.2017)). הטענה לאי קבלת אישור היועץ המשפטי נדחתה תוך שבית המשפט הביע עמדתו כי בדיון נדחתה. עם זאת, בסיפה לעתירה נכתב כי "אם יחפוץ העותר בכך, פתוחה בפניו הדרך לערער על החלטה זו במסגרת ערעורו על הכרעת הדין כולה כזו תינתן". משכך, אתייחס לטענה זו.

23. לשיטתו של המערער, כתוב האישום מתיחס למילוי תפקידו כבא כוח של היועץ המשפטי לממשלה, ועל כן חל סעיף 2(ו) להנחיית היומם"ש מס' 4.1004 ולפיה מותבקש אישור היועץ המשפטי לממשלה:

"כאשר מוגש כתוב אישום נגד עורך-דין, והאישום קשור ליחסיו של עורך דין או לקוחו עם המשטרה, הפרקליטות או רשות תובעת או חוקרת אחרת, במסגרת מיולי תפקידי כעורך-דין, כגון, אישום בעבירה של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, העלבת עובד ציבור, בידוי ראיות, השמדת ראיות, או הדחה בחקירה".

דין הטענה להידוחות באשר לטעמי הנקה לא חלה כלל על עניינו של המערער. בנוסף ולחילופין, דין הטענה להידוחות מהטעם עליו עמד בית משפט קמא בהחלטתו מיום 17.1.2017. בסעיף 5 לאותה הנקה נקבע כי:

"היעץ המשפטי לממשלה רשאי להסמין את פרקליט המדינה או המשנים לו לאשר הגשת כתוב אישום, שאישורו נדרש על-פי הנקה זו שלא מכוח החוק, לגבי עניין או סוג עניינים מסוימים".

ואכן, ביום 31.3.2004 האציג הייעץ המשפטי לממשלה אז, מנימוח, את פרקליטת המדינה, את המשנה לעניינים פליליים ואת המשנה לתפקידים מיוחדים ליתן אישור מוקדם להגשת כתוב אישום כנגד עורך דין. בהתאם לכך, ולשם זהירות, ביום 23.10.2014 אישר המשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים אז, אליו אברבנאל, את הגשת כתוב-האישום כנגד המערער בהתאם להנקה.

מכאן, שכותב האישום הוגש כדין ועל פי אישור הגורם המוסמך לו האציג הייעץ המשפטי את סמכותו.

24. פגעה בזכות השימוש: המערער טען כי זכות השימוש שלו נפגעה, באשר השימוש הופסק לאחר שעתים וחצי בהן נשמרו טענותיו באמצעותו ע"ד יוספה טפירו, שלא הספיקה להעלות את מלאו טענותיו.

דין הטענה להידוחות מהטעים שפורטו בהכרעת הדין ובתשובה המדינה. עובר להגשת כתוב האישום, נשלח למערער כתוב החשדות באמצעות דוא"ל והמערער אישר כי קיבל את המסמר (המסמר נשלח בדוא"ל בשל קושי לאתר את כתובתו של המערער). ברם, המערער התעלם מכתב החשדות וכן לא התקיים שימוש לפני הגשת כתוב האישום.

כתב האישום הוגש ביום 27.10.2014, ובדיוון שהתקיים ביום 26.1.2015, בפני כב' נשיאת בית המשפט המחוזי, השופטת ר' לורן, התקבלה המלצה בבית המשפט כי המערער יחזיר בו מטעמו לביטול כתוב האישום ויקים הליך שימוש. באותה עת היה הנאשם מיוצג על ידי ע"ד ד"ר גיל עשת, אך בשל חילופי "צוג", המועד שתואם לשימוש לא התקיים ותוأم מועד חדש עם ע"ד אילן שדי. גם מועד זה לא יצא לפועל בשל חילוקי דעת בין ע"ד שדי לבין המערער.

לטעמי, די היה בכל אלה כדי לצאת ידי חובה השימוש. אך למרות זאת, התקיימה ישיבת שימוש ביום 4.8.2015 כאשר המערער היה מיוצג באותו עת על ידי ע"ד יוספה טפירו. אני סבור כי זמן של שעתיים וחצי לצורך שימוש, לא נחשב כשימוש תקין. מכל מקום, לאור השתלשלות הדברים כמתואר לעיל, ברוי כי ככל שנפל פגם בהליך השימוש - ואני סבור כי נפל פגם כלשהו - אין מקום בשלב זה לדון בטענה "היסטוריות" זו, לאחר שההליך מוצה עד תום מערך שבע שנים בערכאה הדינית, תוך שהמערער מערים קשיים בהתנהלותו על בירור התקיק.

25. קנוןיה, חסיפת שחיתויות, טענות לרדיפה, קונספירציה, "תפירת תיקים": מדובר בטענות בעלמא, טענות

חסروف בסיס ותשתית עובדתית כלשהי, שהובילו על ידי המערער גם בעתרות שונות שהגיש ואשר נזכרו לעיל (בג"ץ 732/17; בג"ץ 7836/14). לאור זאת, אין רואה להידרש לטענת המערער כי לא התאפשר לו להעיד "עדוי מפתח" בתיק, החל מהעד קמרון וכלה בראש השב"כ ומפק"ל המשטרה.

26. סכטוך אזרחי בין המערער לבין רשות המסים: זו למשה הטענה היחידה שהעלתה המערער לגופה של הכרעת הדין, ואף היא מתייחסת לאישום הראשון בלבד. לשיטתו של המערער, מדובר בסכטוך אזרחי בין רשות המסים שלא היה אמרור כלל להתגבש לכתב אישום. לדידו של המערער, הוא לא היה אמרור להעביר את הכספיים שגביה לרשות המיסים, מאחר שטרם הגיעו המועד לכך על פי ההסכם בו התקשו הצדדים הצדדים, אך שמדובר בשכר טרחה או "מקדמה" על חשבונו שכר טרחה הגיעו לו.

27. לטענה זו אין כל בסיס, והיא עומדת בניגוד לכל הראיות שהובאו והעדויות שנשמעו. סעיף 10ב' להסכם קובע כי המערער מתחייב להעביר את כספי המימוש לאחררין בגיןו שכר טרחתו: "למשמעות האגף שיק ע"ח הכספיים אשר גבה, בגיןו שכר טרחתו, בכפוף לאמרור בסעיף 11 להלן, ולמסור את השיק לידי האחראי עד ליום סיום סיום הפעולות בתיק".

המעערער סיים את הטיפול בתיקים כאשר מימש את הנכסים, אך במקומם להעביר את הכספי לרשות המיסים בגיןו שכר טרחתו, הכספיים נמשכו לחשבונותיו הפרטיים. לא לモთר לציין כי המערער לא הציג כל "התוצאות" בין לבין רשות המיסים, אלא שלשל את הכספיים לכיסו, כפי שעשה באישומים 2-4.

הגיעו דברים לידי כך, שהיו אלה רשמי ההוצאה לפועל שהפנו את עניינו של המערער למחלקה המשפטית של רשות האכיפה והגביה, על מנת שיבחנו אם יש מקום להעביר את הטיפול בנושא לחקירה משטרתית. כך, לדוגמה, יצאין את ערכנותו של רשם ההוצאה לפועל דאז, ניר נחשון, שהורה למערער להגיש דו"חות כספיים בצרוף אסמכתאות בעשרות תיקי מימוש נכסים בהיקף כספי העולה על מיליון ש"ח. למרות שהמעערער מימש בתיקים אלו את הנכסים לפני שנים רבות, וחurf החלהות שניתנו בנושא זה, המערער לא הציג אסמכתאות לכספי המצויים בידי בנאמנות, והרשם נחשון הביע תמייה על כך. החשדות כלפי המערער התעוררו לאחר שהלה סירב להציג אסמכתאות בנקיאות לרשות המיסים ולרשימי ההוצאה לפועל, וכן התגלгла החקירה, שבראשית הייתה חקירה סמיה, ובעקבות צוים שניתנו לבנקים גילו החוקרים כי בין השנים 2003-2012 המערער העביר מחשבונות הנאמנות לחשבון משרד כ-15 מיליון ש"ח.

סוף דבר

28. פתחנו וארנו כי המערער לא תקף כמעט בית משפט קמא בכל הנוגע לגופם של אישומים ול גופם של ראיות ועדויות. בטענות של המערער לא מצאנו ממש, כאמור, המערער נמנע מערער על גזר הדין. אכן, על המערער הושת עונש כבד של תשע שנות מאסר, אך כפי שציין בית משפט קמא בגזר הדין, המערער חטא לתפקידו כנאמן, מעלה באמון אזרחים פרטיים וברשות המדינה שנתנו בו מבטחים בעת ששימש נכסים ובכך הפר את האמון הבסיסי בין עורך דין ללקוח על כל הנסיבות הכרוכות בכך. יפים לעניינו הדברים הבאים שנאמרו בעניינו של עו"ד שסורה והושת עליו עונש מאסר של תשע שנים:

"משנה משקל יש לתת לכך שהמעערע הוא עורך דין, שנאמנותיו ושור אמריהם להיות נר לרגלו. ללא שמירה על האמון הבסיסי בין עורך דין ללקחו לא יוכל לסכו מקטוע ערכית הדין, וחמור מכך - אנשים לא יכולים לתת מבטחם בעורכי דין חרף הצורך להזיק לשירותים משפטיים לשם הגנה על זכויותיהם" (ע"פ 1082/14 ג'סאר נ' מדינת ישראל, פסקה 30 (23.7.2015).

אשר על כן, הערעור נדחה על כל חלקיו.

שופט

השופט ד' מינץ:

אני מסכימים.

שופט

השופט ד' ברק-ארץ:

אני מסכימה עם חברי השופט י' עמית כי דין הערעור להידחות. מסקנה זו היא מחויבת המציאות, אף מבלי להידרש בפיורוט לכל הסוגיות שעליהן הרחיב חברי. הבריח התיכון שלו הושתת הערעור היה טענת אי-הכשרות הדיוונית של המערע, שעליה הוא בחר להשליך י�בו, לאחר שהוחזק בעמדת הפוכה לאור היליך כולם. אכן, על בית המשפט להתייחס בזהירות המתחייבת לטענות שענין קשרותו של הנאשם למדובר דין, על מנת שלא יפגעו בזכויותיהם של מי שמתחדדים עם מחלות נפש או מוגבלותיות שכליות. אולם, לטענה מסווג זה צריך שתתיה אחיזה מבוססת בעובדות. במקרה דנן, ניתן להתרשם כי הנפקה כל אבן כדי לברר אותה בראצינות המתחייבת.

שופטת

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דיןו של השופט י' עמית.

ניתן היום, י"ג בתמוז התשפ"ג (2.7.2023).

שופט

שופטת

שופט

עמוד 11

